

Ansökan om bidragsmedel enligt förordning (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador vid Lakvik såg, Åtvidabergs kommun.

Länstyrelsen Östergötland ansöker om **14 100 000 kr** för avhjälpandeåtgärd av föroreningsskada vid den tidigare träskyddsanläggningen vid Lakvik såg i Åtvidabergs kommun.

Objektsnamn: Lakvik såg

Fastigheter: Lakvik 1:1 och Lakvik 1:5

Objekts-ID i EBH-stödet:141853

Huvudman: Åtvidabergs kommun

Riskklass: 1

Länets prioritering: Nr 21 på Östergötlands prioriteringslista, daterad 2018-10-08

Sökt belopp 2020: **645 000 kr**

Sökt belopp 2021: **13 455 000 kr**

Sammanfattning av ansökan

Åtvidabergs kommun har till Länstyrelsen Östergötland ansökt om 14 058 000 kr för en avhjälpandeåtgärd vid Lakvik såg i Åtvidabergs kommun.

Sammanfattningsvis föreligger ett åtgärdsbehov avseende dels risken för människors hälsa vid vistelse på området dels risken för spridning av dioxiner till både grundvatten och ytvatten. Framtida klimatförändringar och vattennivåhöjningar kan innebära att denna spridning kan bli upp till 10 gånger större än den är i dag.

Föroreningarna som behöver åtgärdas påträffas i delområde 1, Sågverksområdet, främst ytligt ned till 1 meter men på vissa ställen djupare. Området vid såghuset används som betesmark för kor och hästar. Föroreningarna som behöver åtgärdas på delområde 3, sydvästra området, har visat sig innehålla höga dioxinhalter som även påträffats relativt djupt, 2,0–2,5 meter. Området används som fritids- och rekreationsområde för Risten-Lakviks järnvägs guide turer.

Det primära syftet med åtgärderna är att eliminera hälsoriskerna för människor som vistas i området. Åtgärden kommer även att innebära att framtida spridning av dioxin från den före detta impregneringsplatsen till grundvattnet och ytvattnet kommer att minimeras.

Bakgrund

Sågverksamheten startade 1918 och bedrevs fram till 1963. Virket behandlades genom sprayning med blånadsskyddsmedel som innehöll pentaklorfenoler under 1940- och 1950-talet. Även dopning i kar ska ha skett i mindre omfattning utanför såghuset.

I Åtvidabergs bygg- och miljönämnds ansvarsutredning, daterad 2016-10-05 och 2017-10-18, har kommunen funnit att det saknas ansvarig enligt 10 kap. 2 och 3 §§ miljöbalken.

Åtvidabergs kommun sökte och fick statliga medel för en översiktlig markundersökning vid Lakvik såg, vilken genomfördes 2017 av Structor Miljö Öst AB. Syftet och målsättningen var att kartlägga föroreningsituationer, karaktärisera föroreningarna, kartlägga och bedöma föroreningsnivå, påverkan, spridning, omgivningens känslighet samt utföra riskklassning enligt MIFO fas 2. Vid undersökningen påvisades dioxinhalter över MKM i anslutning till det före detta såghuset. På grund av föroreningsituationen, närheten till bostäder och sjön Risten, valde Åtvidabergs kommun att söka statligt bidrag även för en huvudstudie.

Huvudstudien genomfördes under 2018. Syftet var att fördjupa kunskapen om de miljö- och hälsorisker som föroreningarna innebär och kan innebära i framtiden i en fördjupad riskbedömning. Det ingick också en åtgärdsutredning inklusive underlag till en riskvärdering. Slutsatsen från huvudstudien, som redovisades 2019-01-31 konstaterar att sammantagna resultat visar att området är förorenat med framförallt dioxiner men till viss del metaller och PAH:er i jord. Riskbedömningen har visat att åtgärdsbehov finns för egenskapsområde 1 och 3, d.v.s. såghusområdet och det sydvästra området. p.g.a. oacceptabla risker för hälsa och miljö.

I åtgärdsutredningen konstaterades att de dominerande föroreningarna är dioxiner, zink, koppar och PAH:er men dioxiner är den styrande föroreningen på grund av de höga halterna och dess utbredning. Mot bakgrund av att massorna innehåller både organiska ämnen och metaller, så förordas schakt och omhändertagande vid extern deponi. Det är också det alternativ där alla åtgärdsåtgärder uppfylls, där området i framtiden kan användas utan restriktioner, där riskreducering och samhällsnyttan är stor enligt riskvärderingen.

Föroreningarna är inte fullständigt avgränsade åt väster, men en väg som fanns tidigare gör att avgränsningen ändå känns under kontroll. Runt det före detta såghuset kan det vara svårt att komma ner på grund av rivningsmaterial vilket gör djupuppskattningen osäker.

Den 19 augusti 2019 inkom till Länsstyrelsen en ansökan om statsbidrag till avhjälpande från Åtvidabergs kommun.

Länsstyrelsens bedömning

Lakvik såg är prioriterat på grund av föroreningarnas farlighet, dess läge och risken för klimatförändringar och vattennivåhöjningar. Objektet ligger lättillgängligt nära ett fritids- och rekreationsområde med bad- och picknickplats samt på betesmark och det finns stor risk att exponeras för dioxin i det föreslagna åtgärdsområdet.

Länsstyrelsen anser att objektet uppfyller de krav som finns för att medel enligt förordning (2004:100) om avhjälpande av föroreningskador och statsbidrag för sådan avhjälpande ska

kunna beviljas. Projektrisken bedöms som begränsad och bidragsmedel söks därför både för projektering och genomförande. Utöver detta ansöker Länsstyrelsen om 42 000 kr år 2021 för att kunna göra "second opinion" på eventuellt oväntade händelser som uppkommer under åtgärdsskedet.

Länsstyrelsen bedömer att objektet uppfyller de administrativa grundförutsättningarna som anges i Naturvårdsverkets nationella plan, rapport 6617. Undersökningar och utredningar motsvarande en huvudstudie finns uppladdade i EBH-stödet. Kommunens ansvarsutredning har granskats av Länsstyrelsen som instämmer i tidigare utlåtande.

Objektets miljö- och hälsomässiga grundförutsättningar delas enligt nationella planen in i tre grupper. Lakvik såg tillhör grupperna *Akuta och allvarliga risker för miljö och människors hälsa* och *Långsiktiga risker för miljö och människors hälsa*. Dioxin förekommer i halter som kan utgöra både en kortsiktig och långsiktig hälsorisk. Beaktat typen av förorening på området, dioxin, och att platsen är lättillgänglig är potentialen för exponering stor och kan förväntas pågå under lång tid. Föroreningarna riskerar också att förorena både grundvatten och ytvatten om området inte åtgärdas. Framtida klimatförändring och vattennivåhöjningar kan även innebära att denna spridning kan bli upp till 10 gånger större än den är i dag.

Objektet har drivits fram genom målmedvetet arbete av Åtvidabergs kommun. Eftersom det inte finns någon ansvarig är statligt bidrag nödvändigt för verkställigheten.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av funktionschef Elin Iseskog med miljöskyddshandläggare Laila Skytt som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor:

1. Åtvidabergs kommun, 2019-08-16. Ansökan om statsbidrag enligt Förordning (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statsbidrag för sådant avhjälpande. Ansökan avser objektet Lakvik såg i Åtvidabergs kommun.
2. Länsstyrelsens bedömning av ansvarsutredningen 2019-08-26 inklusive Åtvidabergs kommuns ansvarsutredning, 2017-10-18
3. Structor Miljö Öst, 2019-01-31. Huvudstudie – Lakvik f.d. såg (ej bilagor).